

ÉRKEZETT

2021 MÁJ 19.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Veszprém Megyei Jogú Város
Polgármesteri Hivatala

IKTATVA:

2021 MÁJ 19.

Ügyirat száma:

PKB/114-2/2021

Előadó:

B. B. D.

Előirat:

—

Melléklet:

2

Iktatószám: VI/1312-1/2021/MUZEUM

Hiv. szám: -

Ügyintéző: Dávid Tibor

Telefonszám: +36 1 795 2879

Melléklet: 1 db értékelés

Tárgy: A Laczkó Dezső Múzeum
beszámolójának és munkatervének
értékelése

Porga Gyula polgármester úr
részére

Veszprém Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala

Veszprém

Óváros tér 9.
8200

Tisztelt Polgármester Úr!

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 45. § (5) bekezdésében a kultúráért felelős miniszter számára biztosított véleményezési jogkörben eljárva tájékoztatom, hogy a **Laczkó Dezső Múzeum 2020. évi beszámolóját és 2021. évi munkatervét** – a mellékelt részletes értékelésben felvetett ajánlások szem előtt tartásával – **elfogadásra javaslom.**

A múzeum működtetéséhez további sok sikert kívánok!

Budapest, 2021.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 16/2018. (VII. 26.) EMMI utasítás 1. melléklet 3. § (8) bekezdése, valamint a 6. függelék IV. Kulturális ágazat cím B) pont 39. alpontja alapján az emberi erőforrások minisztere nevében eljárva,

Üdvözlettel:

Kassai Hajnal
főosztályvezető

A dokumentum elektronikusan hitelesített.
Dátum: 2021.05.19 12:28:38
Emberi Erőforrások Minisztériuma
Kiadmányozta: Kassai Hajnal

A dokumentum elektronikusan hitelesített.
Dátum: 2021.05.19 12:29:10
Emberi Erőforrások Minisztériuma
Kiadmányozta: Kassai Hajnal

1054 Budapest, Árkád utca 3., Tel.: +36 1 795 1200, Fax: +36 1 795 0022

E-mail: info@emmi.gov.hu

A Laczkó Dezső Múzeum 2020. évi beszámolójának értékelése**Összefoglaló**

Az intézmény a 2020-as év kihívásaira a lehetőségeihez mérten jól reagált. A látogatószám összességében 75%-kal, a nyitvatartási időszakra vetítve arányaiban 20–25%-kal csökkent az utolsó normál évhez (2018) képest (2019-ben már épület-felújítás kezdődött). Ezt részben kompenzálták az online tartalmak internetes látogatói. A múzeum jelentős mennyiségű és átlagon felüli minőségű digitális tartalmat szolgáltatott a zárva tartás idején. A zárva tartás és az otthoni munka időszakában a gyűjteményi háttérmunka (revízió, raktárrendezés, nyilvántartás, digitalizálás, restaurálás) és a tudományos kutatás erősödött, azonban a számszerű mutatók ezt csak részben tükrözik, kiemelkedő eredmények egyik területen sem születtek. A beszámoló hangsúlyaiból jól látszik, hogy az intézmény a nyitott, közösségi múzeum irányába tart, és egyes kezdeményezései a megyei hatókörből adódó szerepek új dimenziói felé nyitnak kaput.

Részletes vélemény

A szervezeti struktúrában 2020-ban történtek kisebb módosítások, amelyeket jóváhagyott a fenntartó. A honlapon elérhető SZMSZ 2017-es dátumú, ennek frissítése szükséges volna. A közzétételi kötelezettség terén hasonló elmaradások tapasztalhatók. Bár a beszámoló a közfeladat-ellátással kapcsolatos dokumentumok folyamatos karbantartásáról és nyomon követéséről tesz említést, az intézmény honlapján megtalálható dokumentumok egy része még 2017-es évjáratú. A munkatársak létszáma az elmúlt két évben 4 fővel emelkedett, ami figyelemre méltó pozitívum, ismerve a szakterület általános tendenciáit (elváándorlás, létszámcsökkenés).

Az intézmény stratégiai céljainak megvalósulása két területen volt igazán eredményes. Az egyik a digitalizálás, ahol a számszerű eredmények mellett a rész-stratégia átdolgozására is sor került. A másik terület a közösségi alapokra helyezett múzeumi működés, amelyben több konkrét előrelépés is történt. Az egymástól látszólag független elemek (az Európa Kulturális Fővárosa - EKF projekthez kötődő közösségi alapú táj kutatás, a régészeti terepbejárások és leletfeldolgozás munkafolyamataiba az önkéntesek bevonása, az eredetileg lakossági célcsoportok számára indított Kézai Simon Programhoz való intézményi kapcsolódás) mind a közösségi múzeum koncepciójának hosszú távú megvalósítása irányába mutatnak. Ezek a folyamatok a múzeumvezetés tudatos, jól szervezett stratégiai gondolkodását bizonyítják.

A hazai és nemzetközi projektek, együttműködések terén mindössze egyetlen program, az EKF (illetve annak a pandémia miatti átmeneti megakadása) kerül említésre. Egy megyei hatókörű városi múzeum szintjén elvárható, hogy több együttműködési programban is szerepeljen az intézmény. A beszámoló más részeiből kiderülő együttműködések (pl. három megyei múzeum régészeti összefogása, kutatási és felsőoktatási partnerségek) ezen a helyen is megemlíthetők lennének.

Az intézményi ingatlanok közül többnek az állapota beavatkozást igényel, az épületek jelentős részben felújításra, szigetelésre, nyílászárók cseréjére szorulnak. A Bakonyi Házban megvalósult beruházás a stabil műtárgykörnyezet fenntartása szempontjából is fontos eredmény, de összességében 2020-ban kevés előrelépés történt az épületek állapotával kapcsolatban. A beszámoló nem tesz említést a központi kiállítási épület felújítási folyamatának aktuális állásáról, a 2020-ban megvalósult fejleményekről.

A gyűjtemények gyarapodása terén rendkívüli mértékű csökkenés tapasztalható a régészeti feltárások területében és a feltárásokból bekerült leletanyagok mennyiségében. A II. 1. részben egy rövid magyarázat megvilágíthatná ennek hátterét, hogy önmagában a járványhelyzet okozta-e ezt a csökkenést?

A járványhelyzetben a zárva tartás és az otthoni munkavégzés során előtérbe kerültek a gyűjteményi feladatok. Ennek megfelelően a gyűjtemények gyarapítását összefoglaló II. 1. rész tartalmilag szerteágazó: a gyűjtemények nyilvántartására, raktározására, revíziójára és ismeretterjesztő közzétételére is kiterjed. Ugyanakkor szükséztlenül szól a konkrét gyarapodásról, pedig több gyűjteménybe is kerültek jelentős, összetartozó tárgy-együttesek. A kapcsolódó táblázat számadatai belső ellentmondásokat tartalmaznak. A gyűjteményenkénti felsorolásnál a régészeti feltárásokon kívüli összes gyarapodás 738, melyből vásárlás 521. Az alatta lévő összefoglaló táblázatban az összes gyarapodás 1773, melyből vásárlás 2 db. A régészeti és őslénytani feltárások nyomán a gyűjteményben lévő összes állomány (405.582) csökkent tavaly óta (418 389), miközben 7055 db-os gyarapodás történt. Javasolható ezek javítása, vagy magyarázata.

A nyilvántartási feladatok számadatai azt tükrözik, hogy az intézmény lépést tud tartani az éves gyarapodás ütemével, és a beérkezett új anyagok mennyiségével arányosan növekszik a beleltározott tételek száma is. Öröndetes, hogy ez a régészeti gyűjteményben is így történik, ahol a 7055 db-os gyarapodásnak megfelelő mennyiség nyilvántartásba vétele is megtörtént. Az elmúlt évekhez képest a nyilvántartásba vett tételek összes számának radikális csökkenését a bekerülő régészeti leletanyag szokatlanul kis mennyisége magyarázza. Arra nem találni adatot, hogy az otthoni munkavégzés heteiben elvégzett MONARI adattisztítás hány rekordot érintett, mennyi volt ennek a munkának a számszerű eredménye.

A zárva tartás időszakában az intézmény a gyűjteményi munka részeként a revíziót is előtérbe helyezte. Ennek kapcsán a II. 1. és a II. 2. 3. szakaszok szöveges részei, illetve a táblázat adatai nincsenek összhangban egymással. Több gyűjteményegységben (néprajz, adattár, fotótár, tájházakból bekerült anyag) ír a beszámoló revízióról, ám az összegző táblázatban csak a régészet szűrőpróbaszerű revíziójának adatsora szerepel. Javasolható ezeknek az adatoknak a 2.3. részben való feltüntetése, pontosítása.

A zárva tartás lehetőséget adott a digitalizálás munkáinak erősítésére is. A számok tükrében az intézmény ezt a lehetőséget nem mennyiségi, hanem minőségi szempontból igyekezett kihasználni. A Kézai Simon Program közösségi adatbázisa, mint új platform, a néprajzi hanganyag, pedig mint új adathordozó került be a már meglévő feladatok mellé,

eredményesen. A digitalizálási feladatok részletes bemutatása (4784) és az összegző adat (8007) nincs összhangban egymással. Javasolható ennek pontosítása.

Erősítendő terület a nyilvántartási adatbázis online közzététele, amelyben évek óta nem mutatkozik növekedés. 2020-ban ez nagyságrendileg ugyanannyi, mint 2015-ben volt: 40 000 tétel. A KDS 400 és a Kézai Program 750 rekordja növeli a számokat, de nem helyettesíti a gyűjtemények szisztematikus, saját intézményi keretek között történő közzétételét (melynek elsősorban a kutatók számára van jelentősége).

Az állományvédelem, restaurálás területén az otthoni munkavégzés hasznos eredménye volt a restaurálási dokumentációk pótlása, aktualizálása. A műtárgyvédelmi munkák számszerű mutatói szépen tükrözik a vidéki múzeumok egyik legjobban működő restaurátorműhelyének intenzív tevékenységét.

A tudományos kutatásokat bemutató szövegrész felsorolásszerű megfogalmazásban készült. A mondatok szerkezete olykor nehezen követhető, erősen vázlatos. A felsorolás a megyei hatókörű múzeumok kutatásaira jellemző sokszínűséget tükrözi. A megszületett eredmények (kéziratok, publikációk, forgatókönyvek) mennyisége a munkatársak létszámához mérten arányos, a publikációk száma az előző évhez képest növekedett. Alacsony volt 2020-ban a konferencián megtartott előadások száma (1). A Tájházalás és a Bakonyi Ház 85. évfordulós programjai talán kevésbé tekinthetők tudományos kutatási tevékenységnek, nem ebbe a fejezetbe illenek. Ugyanakkor itt is említést érdemelték volna a múzeum által gondozott periodikák, különösen az LDM Online tudományos ismeretterjesztő magazin, amelynek 2020-ban két száma is megjelent. A nyomtatott kiadványok remittenda állománya jelentős, a múzeumokra általában jellemző értékesítési nehézségek Veszprémben is megtalálhatók (bár két múzeumi bolttal is rendelkezik az intézmény).

A látogatószámok – ahogyan mindenütt – jelentős mértékben visszaestek. A megelőző évben (épületfelújítás miatt) a korábban megszokott látogatószámok (40-50 000) fele, 2020-ban a negyede (12 359) lett a járványhelyzet eredménye. A 101 nyitvatartási napra vetítve ez a szám nem kevés, a normál működési rendben megszokott napi átlag kb. 75%-ának felel meg. A három állandó kiállítás mellett hét időszakos és egy befogadott kiállítás megrendezésére volt lehetőség. Helyettük önálló virtuális kiállítások a beszámoló szerint nem készültek, viszont az online térbe áthelyezett közönségkapcsolatok számos egyéb csatornáját intenzíven használta az intézmény. A digitális múzeumi tartalmak sokféleségének számszerű eredményei is lettek, 1000 fővel nőtt a Facebook követők száma, és 3000-nél is többen vettek részt online rendezvényeken.

A közönségrendezvények számában is csökkenés mutatkozik. A 15 offline rendezvény 625 résztvevőjével szemben figyelemre méltó szám a 4 online rendezvény 2034 fős nézőszáma, ami a múzeumok online jelenlétének fontosságára, a virtuális csatornákon keresztül nagyságrendekkel hatékonyabb közönségkapcsolatokra egy kiváló példa. A programok címe és rövid leírása alapján is látható, hogy az intézmény átlagon felüli kreativitással, korszerű szemlélettel, a közönség számára könnyen értelmezhető tematikával, helyi és országos ügyekhez jól kapcsolódó aktualitások mentén szervezi közművelődési tevékenységét. Ezt a

minőséget az online tartalmakhoz kapcsolódó számszerű eredmények egyértelműen visszaigazolják.

A köznevelési hasznosítás terén a 22 db múzeumpedagógiai foglalkozás a 101 nyitvatartási nap fényében kevésnek mondható. A rendelkezésre álló humánerőforrást nem ismerve, a múzeum és a város méreteihez mérten arányosabb volna egy ettől magasabb szám. A zárva tartási időszakban elindított online tanulási applikáció sikeresnek bizonyult, az országos DEMÓ programban is szerepelt. Sikernek könyvelhető el a háromturnusos nyári tábor megrendezése is. A speciális (tehetséggondozó, közösségi szolgálatos, határon túliak számára szervezett, fogyatékkal élőknek szóló) edukációs programokat a járványhelyzet nem tette megrendezhetővé, a korábbi évekkel ellentétben ezekre egyáltalán nem került sor – és a virtuális térben sem valósultak meg.

A kutatói hozzáférést az intézmény a lehetőségekhez mérten maximálisan biztosította. Nem szerencsés a múzeumi szakkönyvtárnak a szomszédos Levéltár épületében való elhelyezése, és a könyvtáros munkatárs osztott munkakörben való foglalkoztatása. Ezzel együtt is a kutatószolgálat és a könyvtár működőképessége megmaradt, a jövőben a hatékonyabb működtetés egyike lehet az intézményi célkitűzéseknek.

A megyei módszertani központtól elvárt évi 2-2 műhelygyakorlat megfelelő létszámú résztvevővel megvalósult, közülük egy került online térbe. A megyei állományvédelmi felelős a kötelező helyszíni bejárásokat teljesítette. A Veszprém megyében található 60 lehetséges helyszín közül 44-et látogatott meg, ehhez 19 napot vett igénybe. Megállapításai változó állapotokat tükröznek. Az állományvédelem terén ez a tevékenység a monitorozás és nyomon követés céljaira a pandémia évében is megfelelőnek bizonyult.

Az intézmény kommunikációja országos szinten is érzékelhető, helyi és regionális szinten erősnek mondható. A megfelelően kezelt médiakapcsolatok és a fesztiváli megjelenések mellett új lehetőség az EKF programjához való kapcsolódás, és ezzel új kommunikációs csatornák megnyílása. A 2020-as év a közösségi médiában való jelenlétet erősítette, erre a váltásra az intézmény jól reagált. A digitális tartalmakban nagyobb hangsúlyt kaptak a gyűjteményi, tudományos ismeretterjesztő, kutatásokat népszerűsítő témák, amelyek a múzeumi tevékenység lényegi elemeire irányították a látogatók figyelmét.

Az intézmény 2020-as pályázati tevékenysége szerény, elsősorban az NKA közgyűjteményi és könyvkiadási pályázataira épült. Az ezeken elnyerhető összegekből egy-egy szakmai projekt finanszírozása megoldható, azonban más források (az NKA más, pl. művészeti, örökségvédelmi, közművelődési kollégiumai, MMA, NKFI, OTKA, illetve hazai és uniós operatív programok) hiányoznak a lehetséges palettáról.

Ajánlások:

1. Javasoljuk a honlapon a Közérdekű adatok menüpont tartalmának frissítését, a működési dokumentumok aktuális, naprakész verzióinak feltöltését.

2. A hazai és nemzetközi projektek, együttműködések terén javasoljuk a beszámoló I. 5. pontjának kiegészítését; vagy ha nincsenek további, partnerségben zajló projektek, a jövőben ezen a téren aktívabb szerepvállalás szükséges.
3. Javasoljuk a gyűjteménygyarapításra vonatkozó táblázatok (II. 1.) számadatainak belső ellentmondásait kijavítani, vagy a számadatokhoz rövid magyarázatot fűzni.
4. A régészeti feltárásokkal érintett terület nagysága, és a feltárásokból bekerült leletanyag mennyisége (II. 1.) rendkívüli mértékű csökkenést mutat az előző évekhez képest. Javasolt röviden indokolni, hogy a pandémia okozta rendkívüli helyzeten kívül volt-e ennek más oka.
5. Az otthoni munkavégzés időszakából többféle tevékenységről is beszámol az intézmény. A nyilvántartási adatbázisokban adattisztítás, a restaurátoroknál dokumentációk aktualizálása zajlott. Javasolt megadni ezeknek a tevékenységeknek a számszerű eredményeit.
6. A revízió eredményeinek bemutatása a beszámolóban több helyen is szerepel. A II. 2. 3. összegző táblázataiban a szövegesen felsorolt gyűjteményrészek nem mindegyike szerepel; a régészetén kívüli többi szakág revíziós munkájának számszerű eredményei nem láthatók. Javasoljuk ennek pótlását.
7. A digitalizálási tevékenység számadatai (II. 3.) nincsenek összhangban egymással. A részletes táblázat az összesített számadatnak (8007) csak alig több mint felét fedi le. Javasolható ennek pontosítása.
8. Erősítendő terület a nyilvántartás online közzététele, amelyben évek óta nem mutatkozik növekedés. 2020-ban ez nagyságrendileg ugyanannyi, mint 2015-ben volt: 40 000 tétel. Javasoljuk a rendszeres gyűjteményi feladatok sorában a havi, éves mutatószámok mentén elvárt (gyűjteményenként, szakáganként, fejenként) publikálandó mennyiségek meghatározását.
9. A múzeumpedagógiai foglalkozások száma (22) a 101 nyitvatartási napra vetítve aránylag szerény. A múzeumpedagógus kollégák létszámát nem ismerve, ennek a területnek az

erősítését, a foglalkozások (és az azokon résztvevő diákok) számának lehetőség szerinti növelését javasoljuk.

10. A múzeumi szakkönyvtár külső helyszínen (MNL Veszprém Megyei Levéltár) épületében való elhelyezése hosszú távon nem szerencsés. Javasoljuk az intézményi stratégiai célok között hangsúlyosan szerepeltetni a könyvtár elhelyezésének megoldását.

11. A pályázati tevékenységben az NKA közgyűjteményi és könyvkiadási pályázataival mellett számos más forrástípus bevonását javasoljuk (NKA más kollégiumai, MMA, NKFI, OTKA, hazai és nemzetközi operatív programok).

A Laczkó Dezső Múzeum 2021. évi munkatervének értékelése

Összefoglaló

Az intézmény 2021-es munkaterve reális, mértéktartó, bizonyos pontokon (Európa Kulturális Fővárosa program, új állandó kiállítások előkészítése, stratégiák frissítése, a megyei szerepvállalás új útjainak keresése) intenzív, kezdeményező és kreatív tervekkel tartalmaz. A legfontosabb mérőszámok (látogatószám, bevételek) tekintetében szerény növekedést tervez, reálisan számolva a zárva tartás negatív következményeivel. A munkaterv egy "kifelé élő" múzeum képét vetíti elénk 2021-re: erős a közönségkapcsolat, a kommunikáció, megyei szinten bővülnek a közművelődési rendezvények. Emellett egy átlagos, helyenként alultervezett gyűjteményi-kutatási és digitalizálási alaptevékenységet találunk, amelynek legerősebb eleme a műtárgyvédelem és a raktározás.

Kiemelendő az intézmény önkéntes programja, a közösségi régészeti tevékenység. A terepmunkán és leletgyűjtésen túl a feldolgozás, nyilvántartás, állományvédelem, digitalizálás fejezeteiben is megjelenik az önkéntesek munkája, sőt a műtárgyvédelmi műhelyek közösségi célú fejlesztése is szerepel a tervek között. A múzeumi gyűjtemények, különösen a régészet társadalmi hasznosságának, ismertségének és elismertségének terén éppolyan fontos ez, mint az érintett közösségek értékalapú identitásformálásának tekintetében.

Részletes vélemény

Az intézmény tervezi, hogy szervezeti-működési struktúráját és alapvető dokumentumait a jogállásváltozással bekövetkezett új helyzet okán aktualizálja. Bár a stratégiák 2023-ig szólnak, az új helyzetben hamarabb megkezdik ezek felülvizsgálatát, megújítását. A meglévők mellett tervezett új stratégiák (tudományos, kiállítási, önkéntes) szükségessége a komplex működési folyamatokból logikusan következik. Felhívjuk a figyelmet, hogy a múzeum küldetésnyilatkozata a stratégiáktól korábbi, még 2014-es évjáratú. Javasoljuk ennek

megújítását, a nyitott, közösségi és szolgáltató múzeumi szerepek hangsúlyosabb megjelenítésével.

A jogállásváltozással átalakult strukturális környezetben az intézmény vezetése folytatni kívánja az SZMSZ átalakítását. Munkakörök összevonását, új szervezeti egységek létrehozását, és öt új munkatárs felvételét tervezik. Ezek a változtatások a működés hatékonyságát egyértelműen javíthatják. A létszámfejlesztési szándék összhangban van az intézmény előtt álló feladatokkal, a tervezett üzemeltetési osztály pedig a korszerű intézményi menedzsment alapvető eleme. (A terv nem fogalmaz egyértelműen a határozott idejű munkaszerződéssel rendelkező kollégák további sorsát illetően, feltehetően a véglegesítésükre gondol, de valószínűleg elírás történt a dokumentumban. Javasoljuk ennek javítását.)

Dinamikus, nagyságrendi növekedést tervez a múzeum a kollégák képzése terén (8 fő), többféle szinten, a feladatok által megkövetelt sokféle tematikával (tudományos, közönségkapcsolati, kommunikációs területeken). Az Európa Kulturális Fővárosa (EKF 2023) projekthez kapcsolódóan kiemelt cél a nyelvtanulás, amelyhez az ERASMUS projekt külföldi tanulmányút lehetőségét is biztosítja. Ez a folyamat az érintett munkatársak helyben tartásához, munkahelyen való hosszabb távú megtartásához is hozzájárul.

A stratégiai célok megvalósításának ez évi feladatait az EKF 2023-ra való felkészülés határozza meg. Az új állandó kiállítások előkészítése mellett kiemelendő a közösségi tájékoztatói projekt. Az EKF 2023 keretében hét Veszprém megyei településen, illetve régióban (fókuszponton) közösségi alapú regionális kutatásokat és közönségkapcsolati, közösségfejlesztő munkát végez az intézmény. Ez az újszerű és előremutató kezdeményezés a megyei hatókörű feladatellátás, a megyében betöltött múzeumi szerepek újraértelmezése felé is megnyitja a lehetőségeket. Az intézmény hagyományosan erős állományvédelmi műhelyeiben közösségi nyitás történik, amely az egész intézmény szemléletváltását, a közösségek és az önkéntesség felé való tájékozódását fémjelzi.

A múzeum számára jól hasznosítható eredményeket ígér az ISTER projektben való részvétel. Az intézmény – a saját szerepének és alapfeladatának megfelelően – a római kori úthálózatra épülő nemzetközi turisztikai projektben az alapokat jelentő régészeti kutatást végzi. Szintén a régészetet érinti a megye honfoglalás kori korpuszában való intézményi, kutatói, szerzői részvétel.

2021-ben javulás várható az épületek állapotában. A központi kiállítási épület (Erzsébet sétány) felújítását folytatja az Önkormányzat. Az intézmény saját költségvetésből, pályázati források bevonásával a raktárakra fókuszál, a felsőörsi bázison fűtés és nyílászárók, a Török Ignác utcai központban festménytároló-rendszer, a Bakonyi Házban a padló kerül megújításra. Az intézmény működési céljait szolgáló épületállomány szinte minden része további beruházást igényel, amelyet a múzeum fejlesztési és beruházási stratégiája 2023-ig ütemezetten tervez. A megvalósítást az aktuális pályázati források és a fenntartó lehetőségei nagyban befolyásolják.

A gyűjtemények gyarapításának tervét az EKF 2023-ban megcélzott múzeumi szerepvállalás hangsúlyai határozzák meg. Egyrészt az EKF közösségi tájékoztatásában megadott fókuszpontok (lelőhelyek, gyűjtőhelyek) köré szerveződnek a tervek, így a közösségi régészeti tevékenységből származó gyarapodás is ezekhez kötődik. Másrészt a készülő új állandó kiállítások igényei szabják meg a gyarapítás kereteit. Kiemelendő a Petőfi Irodalmi Múzeummal közös projektként tervezett, 1980-as éveket bemutató kiállítás, amelyhez a korszak tárgyi anyagának gyűjtése szükséges. A tervben igen alacsony szám szerepel a bekerülő régészeti leletanyagnál (3770 db), pedig a radikális visszaesést mutató tavalyi évben is ennek majdnem kétszerese került a gyűjteménybe. Ezzel összefügg, hogy a tavalyi szakleltárkönyvbe vett 8206 tételhez képest nagyon alacsony a 2021-re tervezett 2216 tétel. A számokból jól látható, hogy a régészet „tervezhetetlen” jellege okozhatja ezt a szerény vállalást – ugyanakkor az újonnan bekerülő leletanyagon túl a visszamenőleges elmaradások pótlásának számai is itt kellene, hogy szerepeljenek. Javasoljuk a nyilvántartásba vétel tervezett mennyiségét a múzeum méretéhez, gyűjteményeinek nagyságához mérten arányosabban, reálisabban tervezni.

A gyűjteményi revízió tervében a régészet esetében szűrőpróbaszerű ellenőrzés szerepel. A többi szakág esetében az elmúlt években befejezett revízió utómunkálatairól (adminisztráció, leltári szám hiányok pótlása) szól a munkaterv. Az adattár esetében két kiemelt dokumentumcsoport, a várostörténet és a céhtörténet szerepel idei revíziós feladatként. Mivel a táblázat soraiból ez nem derül ki, javasoljuk a revízióban érintett gyűjteményi egységek konkrét tervszámainak megadását.

A digitalizálás terén a munka összefogottságot és tervszerűséget mutat, évről évre építkező koncepció mentén zajlik, amelyhez a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia keretében elkészült Fehér Könyv módszertani útmutatását használja az intézmény. A tervezett mennyiségek kapcsán mindenütt megjelenik a hozzáférés biztosítása, a közzététel. A hangsúlyok a reprezentatív válogatásokon, a legszebb anyagok online közzétételén vannak (KDS 200 db, TOP500 műtárgy), illetve közösségi alapú platformra kerülnek (Kézai-program 750-1000 db). Ezek a célok a látványos, közönségkapcsolati vonatkozásban is értelmezhető online gyűjteményi megjelenést szolgálják elsősorban. Ezzel párhuzamosan viszont nem szerepel a tervekben a már adatbázisban lévő (MONARI) gyűjtemények szisztematikus további publikálása, a kutatók által hozzáférhető mennyiségek növelése. Ez a kevésbé látványos (és külön projektek, akciók keretében ritkán támogatott) napi „aprómunka” is az intézményi alapfeladatok közé tartozna, és a statisztikai adatok szerint 2015 óta érdemben nem mozdult előre. A 2021-re összesen tervezett 200 db új online közzététel meglehetősen alacsony szám, a mai elvárásokhoz ettől nagyobb mértékű növekmény illene. Amennyiben erre megvan a lehetőség, javasoljuk, hogy a tavaly megkezdett (és a beszámolóban 10%-os készültségűnek jelentett) néprajzi hanganyagok digitalizálása 2021-ben is folytatódjon.

A műtárgyvédelmi feladatok tervezése reális, az elmúlt években teljesített mennyiségekhez mérten arányos. Kiemelendő, hogy 2021-ben is tervben vannak raktári fejlesztések, a tárolókapacitás bővítése, a műtárgykörnyezet javítása, a tárolórendszerek korszerűsítése céljából.

A tudományos munka terén kiemelendő, hogy az intézménynek nemcsak határozott tervei, hanem konkrét kutatási projektjei vannak. Ezek egyik fő vonulatát a 2023-ra készülő új kiállítások témakörei adják (Várbörtön története, szamizdat a '80-as években, EKF táj kutatások). Másik vonulat a régészeti együttműködésekhez kapcsolódik (honfoglalás kori korpusz, avar temető feldolgozása, római kori utak ISTER-projektje). A két tervezett konferencia a megyei múzeumok tudományos rendezvényeinek hagyományaiba illeszkedő, klasszikus témaválasztású program (regionális régészeti kutatások, illetve személyi köszöntés).

A tervezett kiállítási program a kiszámíthatatlan járványhelyzethez jól alkalmazkodik, rugalmas és szükség esetén újratervezhető. Az újranyitásra három tavalyi időszak kiállítás meghosszabbításával és egy új időszak kiállítás megnyitásával készül az intézmény. A kilenc tervbe vett kiállítás változatos tematikájú, több kimondottan közönségszolgálató, és a terv többféle gyűjteményt érint. Jól érzékelhető az intézmény kapcsolati hálója, a múzeumok közötti termékeny együttműködés (Zirc, Érd, Szentendre, Keszthely, Kolozsvár, Sepsiszentgyörgy). A kiállítások számának 2019-től jellemző csökkenése egy szemléletbeli váltást is jelez. Bár külső, objektív tényezők (épületfelújítás, járványhelyzet) is befolyásolják a tervezést, a kiállítások kisebb száma egyúttal a hatékonyabb hasznosítás, többretű közönségprogramok, jobb múzeumpedagógiai kihasználtság, eredményesebb kommunikáció lehetőségét is magában hordozza. A „kevesebb néha több” filozófiája mentén jó iránynak tartjuk, hogy az intézmény a kisebb darabszámú, de egyenként jobban megszervezett (alaposabban megkutatott, szebben kivitelezett, eredményesebben kommunikált) kiállítások stratégiája felé tart.

A látogatószámok tervezése visszafogott, realista, az év kiszámíthatatlanságát jól tükrözi. Pozitívum, hogy a nehezen tervezhető nyitva tartás mellett is növekedéssel számol, az előző évhez képest kb. 20–25%-kal magasabbak a tervszámok mind a valós, mind a virtuális kiállítások tekintetében.

A bevételnövelő intézkedések felsorolása az általánosságok szintjén mozog. Egyetlen konkrét terv a restaurátor-asszisztens képzésbe való, térítési díj ellenében történő bekapcsolódás. A bolt megújuló kínálata, a tájházaknak nyújtott szolgáltatások, a múzeumpedagógiai kínálat bővítése csak említés szintjén szerepel. A tervezett bevételek enyhe növekedést prognosztizálnak, a józan helyzetértékelés jegyében. A múzeumpedagógiai bevételek jelentősebb növelése pozitívum, mert a tavalyi szerény volumenű múzeumpedagógiai tevékenység erősítésének határozott szándékát mutatja.

A tervezett rendezvények száma (50 db), a hozzájuk kapcsolt tervezett látogatószám (3 300) a tavalyi évhez hasonló léptékű, és nyitva hagyja az online megrendezés lehetőségét. A programok három irányban mutatják az intézmény élő és intenzív társadalmi-szakmai kapcsolatrendszerét. Az első a helyi, városi rendezvényekhez való kapcsolódás, a második az országos múzeumi kezdeményezésekben és együttműködésekben, összehangolt akciókban való részvétel. A harmadik az EKF-projekt kapcsán induló megyei fókuszpontokon való megjelenés. Ez a megyei múzeumi működés új dimenziója, a gyűjteményi tartalmak és a múzeumi tudás szélesebb körű megosztásának modellje. 2021 nyarán hat helyszínen tervez a

múzeum közösségi napokat, a helyi értékek és a múzeumi gyűjtemények kreatív összekapcsolásával. A rendezvénytervben kiemelt szerepet kapnak a múzeumhoz kapcsolódó közösségek (régészeti önkéntesek, Múzeumegylet), jelezve ezzel az intézmény közösségi alapú működtetésének szándékát. A köznevelési tevékenységben öröndetes tény a tervezett múzeumpedagógiai foglalkozások számának megfelelő mértéke (60 db, a tavaly megvalósult eredmény háromszorosa).

A megyei módszertani szolgáltatások tervezése megfelel az elvárt mértéknek, mind a szaktanácsadások, mind a műhelygyakorlatok számában. A néprajz szakág kiemelkedően jó kapcsolatokat ápol a megye tájházaival (pl. Tájházalás programsorozat), a néprajzi gyűjtemény jelentős része is ezeken a külső helyszíneken kerül állandó bemutatásra. Ebből következik, hogy az állományvédelmi felelős számára tervezett helyszíni bejárások számát az intézmény 15 újabb helyszínnel növeli, működési engedéllyel nem rendelkező tájházakra is kiterjesztve. Kérdés, hogy a járványügyi korlátozásokkal immár biztosan terhelt 2021-es évben lesz-e kapacitás, lehetőség a kötelezőn túl az önként vállalt helyszínek meglátogatására. A szükségesként említett Múzeumi Szakszolgálat ígéretes kezdeményezés. Jó volna a tartalmát bővebben megismerni, mert a megyei hatókörű feladatellátás egy új dimenziója sejlik fel mögötte.

A kommunikáció kapcsán a tervek három pillérre épülnek. Az első a honlap és a közösségi média, ahol az angol nyelvű tartalmak fejlesztése a cél. A második a helyi médiával való jó kapcsolatok erősítése, a keretszerződések frissítése. A harmadik az EKF kommunikációs csatornáikhoz való kapcsolódás és azok múzeumi tartalmakkal való megtöltése. A tervek jól összefogott stratégiát tükröznek, ezen a téren az intézménytől a megszokott magas színvonalú, országosan is jól érzékelhető teljesítmény várható.

Öröndetes, hogy a pályázatok tervezése terén szélesebb a paletta, mint az előző évben. Az NKA mellett az EKF forrásai is várhatóan megnyílnak, ezek mellett OTKA, Erasmus, NTP, TOP forrásokat is igyekezik az intézmény a működésébe becsatornázni.

Ajánlások:

1. Az intézmény küldetésnyilatkozata 2014-es évjáratú. Ennek megújítása nem csak az idő múlása miatt aktuális, hanem azért is, mert a nyitott, közösségi, szolgáltató múzeumi működés irányába komoly lépéseket tett a múzeum az elmúlt két évben. Az aktuális, új irányoknak megfelelő, megújított küldetésnyilatkozat elkészítését javasoljuk a 2021-es feladatok sorába felvenni.

2. A gyűjteménygyarapítás tervszámai között a régészeti leletanyagot javasolt átgondolni. Bár ez jellemzően nem tervezhető, az elmúlt évek tapasztalatai és az idei évre tervezett terepbejárások, feltárások ismeretében valószínűsíthető egy magasabb darabszámú leletmennyiség bekerülése.

3. A nyilvántartás tervszámai a múzeum méretéhez, gyűjteményeinek nagyságához mérten szerénynek mondhatók. A tavalyi évben elvégzett leltározási munkának csak a negyedét tervezi az intézmény 2021-re. Javasoljuk ennek a mennyiségnek az átgondolását, realisabb tervezését, vagy a jelentősen alultervezett munka indoklását.
4. A revízió tervezése során felsorolt gyűjtemények mellett javasoljuk feltüntetni (a teljes gyűjtemény darabszámán túl) a revízióban konkrétan érintett gyűjteményi egységek darabszámait is.
5. A digitalizálás terén tervezett 200 db új tétel online közzététele arányaiban alacsony szám, és a szöveges részben felsorolt projektek közül csak egyhez (KDS) kapcsolódik. Javasoljuk ennek a számnak a módosítását, a Kézai-program és a TOP 500 műtárgy kapcsán tervezett online közzététel tervszámaival való kiegészítését.
6. A megyei hatókörű feladatvállalás új dimenzióját jelentheti a módszertani központ tervei között röviden említett Múzeumi Szakszolgálat. Javasoljuk ennek bővebb, 3-5 mondatos tartalmi bemutatásával kiegészíteni a munkatervet.

